

5. Хохуляк О. О. Ринок юридичних послуг в Україні: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / О. О. Хохуляк. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/sre/2011_7/39.pdf.

УДК 346.34

Ментух Н. Ф.

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Тернопільський національний економічний університет*

ПРАВОВА КЛАСИФІКАЦІЯ ЛІЗИНГУ

Для організації і практичного здійснення лізингової діяльності на практиці важливе значення має правильне визначення видів лізингу, форм і способів їх застосування, враховуючи те, що світова практика виробила численні варіанти лізингових відносин. Слід врахувати і те, що сьогодні однією із актуальних проблем дослідження лізингових відносин, є проблема правової класифікації лізингу, яка ще серйозно не вивчалася в юридичній літературі.

У вітчизняному законодавстві, а саме в Законі України «Про фінансовий лізинг» від 11.12. 2003р. [1] не міститься норм, які закріплювали б певні види і форми лізингу. Хоча в попередній редакції Закону України «Про лізинг» від 16 грудня 1997 р. зазначалося, що залежно від форми здійснення лізинг може бути зворотним, пайовим, міжнародним [2].

Згідно ч.1 ст. 806 ЦК України [3] вітчизняний законодавець виділяє «прямий» і «непрямий» лізинг. Тобто, передача у лізинг майна, що належить лізингодавцю є «прямим» лізингом, а майно, що спеціально придбане для передачі у лізинг лізингоодержувачу – «непрямий» лізинг. Відносини прямого лізингу регулюються загальними положеннями Господарського кодексу та Цивільного кодексу України з урахуванням положень про найм (оренду), а також у відповідних випадках положень про договір купівлі-продажу та положень до договорів поставки. Відносини непрямих лізингу регулюються спеціальним нормативно-правовим актом – Законом України «Про фінансовий лізинг».

Крім того, відповідно до ст. 292 ГК України [4], залежно від особливостей здійснення лізингових операцій лізинг може бути двох видів - фінансовий і оперативний. За формою здійснення лізинг може бути зворотним, пайовим, міжнародним тощо.

Податковий кодекс України здійснює поділ лізингових операцій на оперативний лізинг та фінансовий лізинг[5].

Одним із міжнародно-правових актів на сьогоднішній день, в якому відтворено поділ лізингу на види є Конвенція про міждержавний лізинг [6], відповідно до норм ст. 3 якої основними видами міждержавного лізингу є: фінансовий, оперативний, зворотний, компенсаційний, та бартерний, а також інші види лізингу, в залежності від поєднання ознак цих видів.

В науковій літературі можна віднайти і інші критерії поділу лізингу, кожен з яких має свої характерні особливості. Серед найбільш вживаних критеріїв поділу лізингу, ряд авторів виділяють такі як обсяг зобов'язань лізингодавця, вид лізингових платежів, суб'єктний склад, строк користування майном, тип майна, розподіл ризиків, територіальна ознака тощо.

Так, наприклад, залежно від типу майна, розрізняють: *лізинг рухомого майна* (транспортні засоби, засоби обчислювальної техніки, машини та обладнання для різних галузей промисловості тощо); *лізинг нерухомого майна* (будівлі та виробничі споруди) [7, 19].

Залежно від форми лізингових платежів лізинг буває: *грошовий лізинг*, якщо всі виплати проводяться грішми; *компенсаційний лізинг* передбачає платежі у формі поставки певних товарів чи надання зустрічних послуг; *змішаний лізинг*, який засновується на поєднанні двох попередніх) [8, 29].

За методом нарахування лізингових платежів лізинг класифікують на: *фіксований* (загальна сума платежів нараховується рівними частками протягом усього терміну договору відповідно до погодженої сторонами періодичності); *з авансом* (лізингоотримувач під час укладання договору виплачує лізингодавцю аванс у погодженому сторонами розмірі, а інша частина загальної суми лізингових платежів (за мінусом авансу) нараховується й сплачується протягом терміну дії договору, як і під час нарахування платежів з фіксованою загальною сумою); «*мінімальних платежів*» (у загальну суму платежів включаються: сума амортизації лізингового майна за увесь термін дії договору, плата за використані лізингодавцем позикові кошти, комісійна винагорода й плата за додаткові послуги лізингодавця, передбачені договором) [9, 92].

За ступенем окупності О.В. Кабатова здійснює поділ на: *лізинг із повною окупністю*, де має місце повного відшкодування вартості предмета договору протягом дії правочину; *лізинг із неповною окупністю*, коли здійснюється отримання лізингодавцем лише певної частини вартості предмету протягом терміну чинності договору. При використанні операцій лізингу такого виду є можливою повторна здача майна в лізинг, іншому лізингоодержувачу [10, 41].

За умовами амортизації В.М. Джуха розрізняє: *лізинг із повною амортизацією* – правочин лізингу, у якому термін чинності співпадає із строком амортизації, відбувається повна(залишкова) виплата вартості об'єкта, переважно присутній опціон лізингоодержувача на викуп предмета договору за символічною ціною; *лізинг із неповною амортизацією* – угода лізингу, де здійснюється експлуатація предмета договору протягом терміну, що є меншим ніж строк амортизації [11, 61].

За складом учасників, Б.В. Дергалюк в своїй роботі поділяє лізинг на: двосторонній лізинг, в якому беруть участь два суб'єкти: лізингодавець та лізингоодержувач; багатосторонній, якому беруть участь три чи більше учасників [12].

В залежності від строку дії договору І.В. Онім здійснює поділ лізингу на: *короткостроковий* – строк дії договору менше ніж півтора року; *середньостроковий* – строк дії складає від півтори до трьох років; *довгостроковий* – строк дії довше трьох років [13, 127].

Сьогодні, найбільш поширеним залишається використання саме класичного фінансового лізингу, що обумовлено його структурою та перевагами.

Варто зазначити той факт, що з розвитком лізингових відносин, а також із зростанням ролі лізингу у процесі оновлення основних фондів у фактично всіх сферах національного господарства, зріс інтерес до лізингу з боку всіх суб'єктів господарювання.

А тому за доцільне вбачаємо провести *класифікацію лізингу за суб'єктами лізингової діяльності*, а саме: лізинг, що здійснюється лізинговими компаніями; лізинг, що здійснюється фінансовими установами (банками); лізинг, що здійснюється дочірніми компаніями виробника обладнання предмета лізингу (вендерний лізинг); державний лізинг, що здійснюється державними лізинговими компаніями.

Варто також зазначити, що чинне законодавство України не передбачає такої глибокої класифікації лізингу, проте і не заперечує її. Ми підтримуємо позицію тих авторів, які вважають в майбутньому за доцільне розширити наявну в законодавстві класифікацію, шляхом збільшення кількості класифікаційних ознак [14, 94].

До того ж в сучасних умовах господарювання використання великої кількості видів лізингової діяльності є достатньо складним, оскільки потребує формування усього механізму ринкових відносин. Сьогоднішній український ринок лізингових послуг ще недостатньо різноманітний і представлений в основному операціями по фінансовому та оперативному лізингу, зворотному, міжнародному. Подальший розвиток видів лізингу буде залежати перш за все від належного правового забезпечення лізингових відносин загалом, а також і від інвестиційного клімату в державі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про фінансовий лізинг: Закон України від 11 грудня 2003 року № 1381-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 15. – Ст. 231.
2. Про лізинг: Закон України від 16 грудня 1997 року № 723/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 16. – Ст. 68. (втратив чинність)
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
4. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19–20, № 21–22. – Ст. 144.
5. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17 – Ст. 112.
6. Конвенція про міждержавний лізинг від 28 листопада 1998р. // [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_179
7. Трач В.П. Лізинг: теоретичні аспекти та практика (на прикладі автотранспортних засобів) / В.П. Трач. –Л.: Видавництво Державного ун-ту «Львівська політехніка», 1999. – 435с.
8. Философова Т. Г. Лізинг / Т. Г. Философова. – М. : ЮНИТИ – ДАНА, 2006. – 191 с.
9. Грабельська О.В. Лізинг : класифікація та ефективність застосування / О.В. Грабельська // [Електронний ресурс] – Режим доступу :

http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/12385/1/015_Lizing%20klasifikac_89_94_704.pdf

10. Кабатова Е.В. *Лизинг : правовое регулирование, практика : учебное пособие* / Е.В. Кабатова. – М. : ИНФРА-М, 1997. – 204 с.

11. Джуха В.М. *Лизинг* / В. М. Джуха. – Ростов-на-Дону : Фенікс, 1999. – 317 с.

12. Дергалюк Б.В. *Методичні підходи до класифікації лізингу в Україні : проблеми та перспективи* / Б.В. Дергалюк // [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://economy.kpi.ua/files/files/36_kpi_2011.doc

13. Онім І.В. *Класифікація лізингу* / І.В. Онім // *Проблеми обліку, контролю та аналізу в економіці України*. – 2009. – № 2. – С. 126-127.

14. Амелін С. *Теоретико-методологічні підходи до класифікації лізингу* / С. Амелін // *Світ фінансів*. – 2010. – № 3. – С. 88-95.

УДК 343.352

Микитин В. І.

*к.ю.н., старший викладач кафедри цивільного права і процесу
Тернопільський національний економічний університет*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Одним з найбільш небезпечних видів злочину стала корупція, яка в концентрованому вигляді вбирає в себе різні злочини і веде до деформації державного апарату, його криміналізації, що є найбільш небезпечним з точки зору політичної та економічної безпеки. Через механізм корупції кримінальні елементи впливають на чиновників, втягуючи їх у систему протизаконних дій, а криміналізовані чиновники, користуючись недосконалим законодавством, вимагають грошові кошти у легальних суб'єктів економіки. Термін «корупція» пов'язують з латинським словом «corruptio», яке тлумачиться як «підкуп, продажність громадських і політичних діячів, а також посадових осіб».

Корупція за своєю природою є багатоаспектним явищем, яке направлене на задоволення власних корисливих потреб шляхом підкупу, хабарництва, зловживання владою, надання пільг і переваг. Її негативний вплив розповсюджується на всі сфери життя суспільства і відчутно деморалізує його.

Науковці поділяють корупцію на побутову (пов'язану із повсякденним життям громадян), бюрократичну (виникає при взаємодії громадян, підприємців із чиновниками нижчої та середньої ланки) та політичну (корупційну поведінку осіб, які приймають політичні рішення). З цієї типології випливає класифікація суб'єктів корупційних правопорушень, яку умовно поділяють на такі підкласи: 1) «дрібний корупціонер» - особа, що нерегулярно отримує певну вигоду у незначних розмірах. Цей тип корупціонера являється найрозповсюдженішим; 2) «звичайний корупціонер» - особа, яка не порушує вже усталену до неї систему, часто в своїх діях